

EPLO

European Public Law
Organization

4/06/2019

Εκδήλωση με θέμα τον Κώδικα Δεοντολογίας των Δικαστών

Το Ινστιτούτο για τη Δικαιοσύνη και την Ανάπτυξη - The Institute for Justice and Growth (IJG) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου (EPLO) διοργάνωσε με επιτυχία εκδήλωση – στρογγυλής τραπέζης με θέμα: "**Κώδικας Δεοντολογίας των Δικαστών – Θεμελιώδεις Αρχές**"

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την **Τρίτη 4 Ιουνίου, 2019** στις εγκαταστάσεις του EPLO στη Ρωμαϊκή Αγορά (Πλάκα) και ώρα **18:00**

Την εκδήλωση αλλά και την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση που ακολούθησε συντόνισε η Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας **κα Αικατερίνη Σακελλαροπούλου**, και συμμετείχαν με σχετικές εισηγήσεις οι κ.κ.: **Μιχαήλ Πικραμένος**, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τομέα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, **Δημήτριος Ράικος**, Πρόεδρος στο Δευτεροβάθμιο Δικαστήριο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Πρόεδρος Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τομέα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, **Βασίλειος Ανδρουλάκης**, Πάρεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, **Κωνσταντίνος Μποτόπουλος**, Δικηγόρος, Διδάκτωρ Συνταγματικού Δικαίου.

Χαιρετισμό απηύθυνε ο Πρόεδρος του Ινστιτούτου για τη Δικαιοσύνη και την Ανάπτυξη **κ. Νικόλας Κανελλόπουλος**, ο οποίος, μεταξύ άλλων ανέφερε, ότι σε κάθε σύγχρονο Κράτος - Δικαίου, ο τρόπος λειτουργίας και δράσης του δικαστικού μηχανισμού αποτελεί αντικατοπτρισμό της θεσμικής θέσης της Δικαιοσύνης. Η οργάνωση των Δικαστηρίων και η ίδια η πρακτική των δρώντων παραγόντων της είναι καθοριστικός δείκτης εφαρμογής του κράτους δικαίου. Ο δικαστικός λειτουργός έρχεται διαρκώς στο επίκεντρο της προβληματικής του «τι Δικαιοσύνη θέλουμε;». Ο δικαστής δεν είναι μόνο ο Κριτής, αλλά και η εικόνα της Δικαιοσύνης. Ενυλώνει και εξωτερικεύει την ιδέα του Δικαίου. Προσθέτει, καθημερινά, τη δική του προσωπική συμβολή στο συλλογικό κύρος, στη θεσμική υπόσταση της δικαστικής λειτουργίας. Ο δικαστής είναι φορέας πολιτειακής εξουσίας, της πιο διάχυτης και πιο αισθητής για τον πολίτη εξουσίας. Η υψηλή θεσμική του αποστολή, το καθημερινό του έργο, δεν είναι σύνηθες, ούτε μπορεί να συγκριθεί με άλλες επαγγελματικές ενασχολήσεις. Κατά την έναρξη της εκδήλωσης, **η Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας Αικατερίνη Σακελλαροπούλου** ανέφερε τα εξής:

«Στα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη θεμελιώδης αρχή του Κράτους δικαίου είναι η απονομή της δικαιοσύνης από ανεξάρτητους και αμερόληπτους δικαστές. Ομάδα ανώτατων δικαστών συνέταξε το 2002 το γνωστό κείμενο των Αρχών της Bangalore, όπου διακηρύσσονται οι ακόλουθες αρχές για τη δικαστική δεοντολογία: Δικαστική ανεξαρτησία – Αμεροληψία – Ακεραιότητα – Ευπρέπεια – Μέριμνα για ίση μεταχείριση των διαδίκων – Επιμέλεια και Ικανότητα. Σήμερα όλα τα μεγάλα δικαστήρια έχουν Κώδικες Δεοντολογίας, όπου θεσπίζονται βασικές αρχές για τα δικαιώματα και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το λειτούργημα του δικαστικού λειτουργού και περιγράφεται το πλαίσιο των σχέσεων των δικαστών με τους συναδέλφους τους, τους διαδίκους, τους πολιτικούς και τα ΜΜΕ. Η δικαιοσύνη πρέπει να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης των πολιτών και ο έλεγχος που ασκείται σ' αυτή μέσω της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων και της κριτικής αποτελούν εκδήλωση της λαϊκής κυριαρχίας. Σημαντικά ζητήματα που απασχολούν τη δημόσια συζήτηση για τις αρχές δεοντολογίας των δικαστών είναι τα όρια του δημόσιου λόγου και της ελευθερίας της έκφρασης των δικαστικών

EPLO

European Public Law
Organization

λειτουργιών ιδίως σε ό,τι αφορά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεδομένου ότι όπως γίνεται δεκτό ο δικαστής υπόκειται σε δεσμεύσεις και πρέπει να λειτουργεί τόσο εντός όσο και εκτός των καθηκόντων του με αυτοσυγκράτηση και διακριτικότητα ώστε να μην κλονίζεται η αξιοπιστία της δικαιοσύνης στο σύνολό της...»

Οι εισηγήσεις ξεκίνησαν με πρώτο τον **Πάρεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, κ. Βασίλειο Ανδρουλάκη**, ο οποίος μεταξύ άλλων εστίασε στα εξής: 1) Η δεοντολογία πλαισιώνει την συμπεριφορά των δικαστών, με σκοπό να τους καθοδηγήσει. Μέσω, όμως, της καθοδηγητικής αυτής λειτουργίας η δεοντολογία αποβλέπει στην εμπέδωση και διαφύλαξη του κύρους της δικαστικής εξουσίας και στην αποτελεσματικότερη απονομή της δικαιοσύνης. Για να επιτελέσει το δικαστικό σύστημα την συνταγματική αποστολή του πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας. Την ανάγκη αυτή εξασφαλίζουν ή, πάντως, το επιχειρούν, οι κανόνες δεοντολογίας που διέπουν τη συμπεριφορά των δικαστικών λειτουργιών, εντός και εκτός της υπηρεσίας. Αποτελεί λοιπόν η δικαστική δεοντολογία κρίσιμο στοιχείο της λειτουργίας του κράτους δικαίου. 2) Τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια είναι έντονη σε διεθνές επίπεδο η τάση δημιουργίας συλλογών κανόνων δεοντολογίας που διέπουν την άσκηση του δικαστικού λειτουργήματος. Το 2002 στη Χάγη υιοθετήθηκε τελικά, από ομάδα υψηλόβαθμων δικαστών από όλο τον κόσμο, που είχε συγκροτηθεί στους κόλπους του ΟΗΕ, κείμενο που περιλαμβάνει τις Αρχές της Δικαστικής Δεοντολογίας του Bangalore. Κατά το κείμενο αυτό οι βασικές δεοντολογικές αρχές που διέπουν το δικαστικό λειτουργήμα είναι: α) Η δικαστική ανεξαρτησία σε προσωπικό και θεσμικό επίπεδο, β) Η αμεροληψία, η οποία αφορά όχι μόνο την απόφαση καθ' εαυτή αλλά και τη διαδικασία που οδήγησε στη λήψη της, γ) Η ακεραιότητα, δ) Η ευπρέπεια κατά την άσκηση των πάσης φύσεως δραστηριοτήτων του δικαστή, ε) η μέριμνα για ίση μεταχείριση των διαδίκων και στ) Η επιμέλεια και ικανότητα κατά την άσκηση των δικαστικών καθηκόντων. Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Δικαστών, που λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξέδωσε ένα σημαντικό κείμενο, την με αριθμό 3/2002 γνώμη του. Μεταξύ των άλλων, επισημαίνεται ότι οι κανόνες δεοντολογίας αποτελούν κανόνες αυτοελέγχου που δηλώνουν την ικανότητα του σώματος να στοχάζεται γύρω από τα καθήκοντά του, τις αξίες που το διέπουν - κυρίως την ανεξαρτησία και αμεροληψία - και τις εξουσίες που του έχουν απονεμηθεί, σε σχέση με τι αναμένει η κοινωνία από αυτό. Οι αρχές της δεοντολογίας αποτελούν εργαλείο αυτοελέγχου και παρ' ότι υφίστανται αναπόφευκτες διασταυρώσεις, είναι ανεξάρτητες από την πειθαρχική ευθύνη. Για να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία του σώματος οι δεοντολογικές αρχές πρέπει να προέρχονται από το ίδιο το δικαστικό σώμα και να υιοθετούνται ύστερα από ευρεία διαβούλευση. 3) Συλλογές με δεοντολογικούς κανόνες έχουν υιοθετήσει πολλές χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες (ήδη από τη δεκαετία του 1970), η Γαλλία, με συλλογές που απευθύνονται τόσο στους διοικητικούς όσο και στους πολιτικούς/ποινικούς δικαστές, η Αγγλία, το Βέλγιο όπως και ο Καναδάς. Αλλά και διεθνή δικαστήρια. Η υιοθέτηση, όμως, μιας συλλογής δεοντολογικών κανόνων έχει περιορισμένη σημασία αν δεν εξασφαλίζεται με θεσμικό τρόπο η διάχυσή τους όχι μόνο στο κοινό στο οποίο απευθύνονται, ώστε να ικανοποιηθεί η προληπτική τους λειτουργία, αλλά και ευρύτερα. 4) Στη χώρα μας δεν υπάρχει συλλογή των δεοντολογικών κανόνων.. Ίσως ήρθε η ώρα να αφήσουμε κατά μέρος τις επιφυλάξεις για την αναγκαιότητα υιοθέτησης συλλογής κανόνων δεοντολογίας και να ανοίξει και στη Χώρα μας η σχετική συζήτηση.

Στη συνέχεια, ο **Πρόεδρος στο Δευτεροβάθμιο Δικαστήριο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Δημήτριος Ράικος**, παρουσίασε το ζήτημα της δικαστικής δεοντολογίας στα διεθνή δικαστήρια με άξονα τον σχετικά πρόσφατο Κώδικα δικαστικής συμπεριφοράς των δικαστών του Πρωτοβάθμιου και Δευτεροβάθμιου διοικητικού δικαστηρίου του Ο.Η.Ε. Όπως ανέφερε, η

ποικιλομορφία και η διαφορετικότητα της νομικής παράδοσης και πρακτικής των διεθνών δικαστών μαζί με την ανάγκη της ύπαρξης μιας συλλογής κανόνων που θα καθοδηγούν και θα εμπνέουν τον δικαστή στην συμπεριφορά του τόσο κατά την άσκηση των καθηκόντων του όσων και στην προσωπική του ζωή, επέβαλαν την θεσμοθέτηση Κωδίκων δικαστικής συμπεριφοράς από τα διεθνή δικαστήρια (το Διεθνές δικαστήριο της Χάγης, το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Γενικό δικαστήριο, το Διεθνές δικαστήριο για το δίκαιο της θάλασσας, τα Πρωτοβάθμια και το Δευτεροβάθμιο διοικητικό δικαστήριο του Ο.Η.Ε κ.α.) που διαμορφώθηκαν με μοντέλο τις αρχές Bangalore. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. θέσπισε έτος 2011 τον Κώδικα δικαστικής συμπεριφοράς των δικαστών του Πρωτοβάθμιου και Δευτεροβάθμιου διοικητικού δικαστηρίου του Ο.Η.Ε., και το έτος 2015 τον σχετικό μηχανισμό καταγγελιών σε βάρος δικαστών για ανάρμοστη συμπεριφορά ή ανεπάρκεια. Ο εν λόγω Κώδικας αναφέρει 7 βασικές αρχές ή αξίες που είναι: 1. Η δικαστική ανεξαρτησία, 2. Η αμεροληψία. 3. Η ακεραιότητα. 4. Η ευπρέπεια. 5. Η διαφάνεια. 6. Ο δίκαιος χαρακτήρας της δικαστικής διαδικασίας (δικαιοσύνη). 7. Η ικανότητα και επιμέλεια.

Το βήμα ακολούθως έλαβε ο **Κωνσταντίνος Μποτόπουλος, Δικηγόρος, ΔΝ**, η παρέμβαση του οποίου είχε ως επίκεντρο τις σχέσεις του δικαστή με τους άλλους μετέχοντες στη δίκη –δικηγόρους, διαδίκους και, έμμεσα, μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έθεσε τα ζητήματα ενίσχυσης της εμπιστοσύνης του κοινωνικού σώματος στο κύρος (dignite) του δικαστικού λειτουργήματος, μέσω αρνητικών ενεργειών (αποχής από συμπεριφορές/στάσεις που θα έδειχναν μεροληψία ή έλλειψη αξιοπρέπειας) και θετικών πράξεων (συμμετοχή στο νομικό και δικαστικό γίνεσθαι) της σχέσης του δικαστή με την κριτική που δέχεται και τον τρόπο που «μιλάει» (μέσω της αιτιολογίας των αποφάσεων του, αλλά και με μετρημένη δημόσια παρέμβαση), της αποφυγής της δημοσιότητας αλλά όχι της λήψης υπόψη των κοινωνικών συνεπειών των αποφάσεών του, της διάκρισης μεταξύ «θεσμικής» και ιδιωτικής έκφρασης (ιδίως, στις μέρες μας, μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, για τα οποία διατύπωσε την άποψη ότι, εκ φύσεως, δεν προσιδιάζουν στο δικαστικό κύρος). Στο γενικό ζήτημα της ημερίδας, πήρε θέση υπέρ της χρησιμότητας ενός Κώδικα που θα περιέχει κατευθυντήριες αρχές Δεοντολογίας και θα παίζει προληπτικό, καθοδηγητικό και ενισχυτικό του κύρους της Δικαιοσύνης ρόλο.

Τέλος, τον λόγο έλαβε ο **Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και Αναπληρωτής Καθηγητής του Τομέα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Μιχαήλ Πικραμένος**, ο οποίος παρουσίασε την εισήγησή του επικεντρώνοντας στη σχέση της Δικαιοσύνης με την Κοινωνία και τα Μέσα Ενημέρωσης. Τα βασικά σημεία της εισήγησής του συνοψίζονται στα εξής:

Τις τελευταίες δεκαετίες διεξάγεται διεθνώς ευρύτατη συζήτηση για την εμπιστοσύνη των πολιτών στη δικαιοσύνη η οποία συνδέεται με τις προσλαμβάνουσες παραστάσεις που έχουν τόσο για το δικαστικό σύστημα στο σύνολό του όσο και για τους δικαστές ατομικά. Τα ΜΜΕ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας της δικαιοσύνης απέναντι στους πολίτες δεδομένου ότι αφενός παρουσιάζουν δικαστικές αποφάσεις καθώς και γεγονότα που αφορούν το δικαστικό σύστημα και τους δικαστές και αφετέρου ασκούν κριτική για το δικαστικό έργο. Η θεσμική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντάσσεται σε μια συνολική πολιτική επικοινωνίας των δικαστηρίων με την κοινωνία που, μεταξύ των άλλων, εγγυάται την ασφαλή διαχείριση των λογαριασμών και τη διαρκή παρακολούθησή τους από εξειδικευμένο προσωπικό προς αποφυγή προβλημάτων που μπορεί να βλάψουν τη δικαιοσύνη. Ζήτημα με ιδιαίτερη σημασία για τη λειτουργία της δικαιοσύνης συνιστά η ιδιωτική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τους δικαστικούς λειτουργούς. Οι δικαστές μπορούν να χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ως ειδικότερη εκδήλωση της ελευθερίας

EPLO

European Public Law
Organization

της έκφρασης αλλά και προς ενίσχυση της επικοινωνίας τους με την κοινωνία με σκοπό την καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης, πάντοτε όμως με προσήλωση στις αρχές δεοντολογίας, προκειμένου να προλαμβάνονται κίνδυνοι που συνεπάγεται η χρήση τους, όπως η έκθεση σε παρενόχληση, η αλίευση προσωπικών δεδομένων, οι εκβιασμοί αλλά και η υπονόμηση της εικόνας του δικαστή ατομικά ή και ολόκληρου του δικαστικού σώματος με τη δημοσιοποίηση πληροφοριών με προσωπικό χαρακτήρα (σχολίων, ετικετών, φωτογραφιών). Οι ραγδαίες εξελίξεις στην ενημέρωση και την επικοινωνία των ανθρώπων στις σύγχρονες κοινωνίες δημιουργούν νέο περιβάλλον στο οποίο η δικαιοσύνη δεν μπορεί να συρθεί αλλά και δεν μπορεί να αγνοήσει. Επιβάλλεται, λοιπόν, η προσεκτική σχεδίαση και βαθμιαία εφαρμογή μιας πολιτικής ενημέρωσης και επικοινωνίας των δικαστηρίων με τα κλασικά ΜΜΕ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με σκοπό ο πολίτης να πληροφορείται, κατά το δυνατό πληρέστερα, για την πρόσβαση στα δικαστήρια, τη λειτουργία και το χαρακτήρα του έργου τους καθώς και τις αποφάσεις που εκδίδουν, προς όφελος εν τέλει της δημοκρατίας.

Τις εισηγήσεις ακολούθησε πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση, κατά τη διάρκεια της οποίας τοποθετήθηκαν επίσης και πολλοί εκ των εκλεκτών παρευρισκομένων στην εκδήλωση. Μεταξύ αυτών την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους και:

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. **Ιωάννης Αγγελής**,

Οι Αντιπρόεδροι του Ελεγκτικού Συνεδρίου κ.κ. **Άννα Λιγωμένου και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος**,

Ο Επίτροπος της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων κ. **Δημήτριος Κωστάκης** και ο Αντεπίτροπος κ. **Ιωάννης Συμεωνίδης**,

Ο πρώην Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας κ. **Γεώργιος Σταυρόπουλος**,

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου ε.τ., Επίτιμος Πρόεδρος της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος και μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου κ. **Βασίλειος Μαρκής**,

Η Αρεοπαγίτης κα **Πηνελόπη Παρτσαλίδου**,

Ο Εφέτης ΔΔ και πρώην Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών κ. **Δημήτριος Νικολόπουλος**,

Η πρώην Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών κα **Θεοδώρα Βιτουλαδίτη**,

Ο Σύμβουλος του Συμβουλίου της Επικρατείας και μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου κ. **Κωνσταντίνος Κουσουλής**,

Οι Πρόεδροι Πρωτοδικών και μέλη του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου κ.κ. **Αλκιβιάδης Φερεσίδης και Πέτρος Αλικάκος**,

Ο πρώην Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης κ. **Κωνσταντίνος Νταϊλιάνας**,

EPLO

European Public Law
Organization

Η Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του EPLO **κα Γλυκερία Σιούτη,**

Ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου **κ. Απόστολος Γέροντας,**

Ο Πρόεδρος **κ. Σωτήριος Βαρουξάκης,**

Ο Εμπειρογνώμων Πρεσβευτής-Σύμβουλος Α' στην Γ' Γενική Δ/ση ΕΕ του Υπουργείου Εξωτερικών και μέλος του ΔΣ του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου **κ. Αθανάσιος Κοτσίρης,**

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών και Ερευνών (ΕΚΕΜΕ) **κ. Νίκος Φραγκάκης,**

Ο Επιθεωρητής – Ελεγκτής Δημόσιας Διοίκησης της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς **κ. Ιωάννης Σελίμης.**

ο Ακαδημαϊκός Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών και Ερευνών (ΕΚΕΜΕ) και Δημοσιογράφος **κ. Αντώνης Παπαγιαννίδης,**

Το στέλεχος της Ακαδημίας Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου **κ. Παναγιώτης Αλεξόπουλος,** καθώς και πλήθος άλλων δικαστικών, πανεπιστημιακών, δικηγόρων, αξιωματούχων και εκπροσώπων του νομικού κόσμου της χώρας κ.α.